

Bepaling van de hoedanigheid van een lid van de strijdkrachten of van een lid van georganiseerde gewapende groepen - identificatie - notificatie

Pilootdepartement: Ministerie van Landsverdediging

Werkdocument 24

I. TOE TE PASSEN BEPALINGEN

A. Juridische basis

1. Internationaal recht

a) De leden van de strijdkrachten

(1) Artikel 43 van het Eerste Aanvullende Protocol bij de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 kent het statuut van strijder, en dus van krijgsgevangene in geval van gevangenneming, alleen toe aan de leden van de strijdkrachten van een partij bij een conflict.

Luidens paragraaf 1 van dit artikel moeten als dusdanig worden beschouwd: de gewapende groepen die gestructureerd zijn onder een verantwoordelijk bevel dat in staat is de regels van het internationaal humanitair recht te doen nakomen. De rechtspraak van de internationale strafhoven voor ex-Joegoslavië (ICTY)¹ en voor Rwanda (ICTR)², herbevestigd door die van het ICC³, heeft verschillende indicatieve criteria opgesteld, aan de hand waarvan een gewapende groep beschouwd kan worden als zijnde “georganiseerd”. Deze rechtspraak verschaft de nuttige criteria om na te gaan of die niet-statelijke gewapende groepen in werkelijkheid niet voor rekening en onder de controle van de in een conflict verwikkelde staat of van buitenlandse staten optreden.

¹ Zie in het bijzonder de zaak *Prosecutor v. Ramush Haradinaj et al.*, zaak nr. IT-04-84-T, 3 april 2008, § 60, rechtspraak die bevestigd en ontwikkeld werd in de zaak *Prosecutor v. Boškoski and Tarčulovski*, zaak nr. ICTY-IT-04-82-T, Trial Chamber II, judgment, 10 juli 2008, §§ 194-205 (ICTY, IT-04-82-T, 10 juli 2008, § 194-205).

² Zie in het bijzonder de zaak *Prosecutor v. Jean-Paul Akayesu*, nr. ICTR-96-4-T, judgment, 2 september 1998, p. 154, §§ 619 e.v.

³ ICC, *Prosecutor v. Thomas Lubanga Dyilo*, ICC-01/04/06-2842, 14 maart 2012, p. 244, § 547.

Volgens deze rechtspraak zijn de indicatieve en niet-cumulatieve kenmerken van een “organized armed group” als volgt:

1. het bestaan van een bevelstructuur, tuchtregels en tuchtinstanties binnen de groep;
2. het bestaan van een hoofdkwartier;
3. het feit dat de groep een afgebakend grondgebied controleert;
4. de capaciteit van de groep om zich wapens en andere militaire uitrustingen te verschaffen, om te rekruteren en een militaire opleiding te geven;
5. de capaciteit om militaire operaties te plannen, coördineren en leiden, in het bijzonder om troepenbewegingen uit te voeren en logistieke steun te leveren;
6. de capaciteit om een unieke militaire strategie te definiëren en militaire tactieken te gebruiken;
7. de capaciteit om met één stem te spreken en akkoorden te sluiten, zoals akkoorden voor een staakt-het-vuren of vredesakkoorden.

(2) In geval van een internationaal gewapend conflict identificeren de geregelde gewapende eenheden van de staten zich door het dragen van het uniform (P I - artikel 44, § 7).

De leden van die eenheden moeten verplicht in het bezit zijn van een identiteitskaart waarvan de vermeldingen zijn opgenomen in artikel 17 van de derde Conventie van Genève (CG III - artikel 17).

Om hun identificatie, in het bijzonder in geval van overlijden, mogelijk te maken, dragen zij bovendien een enkelvoudig of tweedelig identiteitsplaatje (CG I - artikelen 16 en 17, CG II - artikelen 19 en 20).

(3) De leden van de strijdkrachten kunnen tijdens gewapende conflicten worden bestemd voor bepaalde bijzondere opdrachten die dan aanvullende identificatie- en notificatiemaatregelen noodzakelijk maken.

(4) Zo ook bij de indeling bij instellingen voor de civiele bescherming, voor zover die indeling exclusief is, voor de hele duur van de vijandelijkheden gehandhaafd blijft en op het nationale grondgebied plaatsvindt (P I - artikel 67).

De betrokken leden van de strijdkrachten, die dan een bijzondere bescherming genieten, moeten het internationale kenteken van de civiele bescherming dragen en moeten voorzien zijn van een bijzondere identiteitskaart, waaruit hun status blijkt (P I - artikel 67, § 1, c en hoofdstuk V van bijlage I bij P I).

- (a) (5) Bepaalde leden van de strijdkrachten, die speciaal zijn opgeleid voor paramedische opdrachten, kunnen tijdelijk uitsluitend voor geneeskundige doeleinden worden gebruikt (CG I - artikel 25 en P I - artikel 8k).

Om tijdens de uitvoering van die opdracht de aan het geneeskundig personeel toegekende garanties te genieten, moeten betrokkenen worden geïdentificeerd door een bijzondere armband te dragen en door bepaalde militaire identiteitspapieren bij zich te hebben (CG I - artikel 41).

- b) De militaire geneeskundige dienst

De leden van het geneeskundig (en geestelijk) personeel van de strijdkrachten worden niet beschouwd als strijders en nemen niet deel aan de gewapende operaties (P I - artikel 43, § 2).

Tijdens conflicten wordt er hun een bijzondere bescherming toegekend, voor zover zij voldoen aan bepaalde voorwaarden op het vlak van identificatie.

Aldus moeten zij permanent een bijzondere identiteitskaart en een bijzondere armband bij zich hebben, waarvan de vermeldingen opgesomd worden in artikel 40 van de eerste Conventie van Genève en in bijlage II bij die Conventie, alsook in artikel 42 van de tweede Conventie van Genève en de bijlage bij die Conventie.

Luidens die artikelen moet het model van de gebruikte identiteitskaart bij het uitbreken van de vijandelijkheden worden medegegeeld aan de tegenpartijen.

Een kennisgeving wordt eveneens opgelegd, wanneer de militaire geneeskundige dienst versterkt wordt met geneeskundige middelen of geneeskundig personeel toebehorend aan bepaalde staten of hulporganisaties (neutrale staat, neutrale verenigingen tot hulpverlening, ICRK, nationale Rode Kruis- en Rode Halve Maanverenigingen) (CG I - artikelen 27 en 32, P I - artikel 9, § 2).

c) De personen die de strijdkrachten "volgen"

De betrokkenen, die geen strijders zijn, volgen de strijdkrachten, zonder daarvan echter rechtstreeks deel uit te maken.

Wanneer zij worden gevangengenomen, hebben zij recht op het bevoorrechte statuut van krijgsgevangenen, voor zover zij een uitdrukkelijke machtiging hebben ontvangen van de strijdkrachten die zij begeleiden (CG III - artikel 4/A).

Deze machtiging moet worden gematerialiseerd door een identiteitskaart waarvan het model is opgenomen in bijlage IV/A bij de derde Conventie.

d) Opname van bepaalde paramilitaire formaties

De opname van een paramilitaire organisatie of van een organisatie belast met de ordehandhaving is toegestaan, mits de andere partijen bij het conflict daarvan in kennis worden gesteld (P I - artikel 43, § 3).

2. Nationaal recht

Wet van 03 september 1952 houdende goedkeuring van de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 (B.S. 26.09.52);

Wet van 16 april 1986 houdende goedkeuring van de Aanvullende Protocolen bij de Conventies van Genève van 12 augustus 1949 inzake de bescherming van de slachtoffers van internationale gewapende conflicten (Protocol I) en inzake de bescherming van de slachtoffers van niet-internationale gewapende conflicten (Protocol II) (B.S. 07.11.86).

B. Analyse van de te nemen maatregelen

1. De leden van de strijdkrachten

Er moet nog worden nagekeken:

- a) of hierboven vermelde bijzondere aanwijzingen (civiele bescherming, tijdelijke geneeskundige dienst) toepasselijk kunnen zijn in de structuur en de opdrachten van onze Krijgsmacht;
- b) zo ja, of de vereiste identificatiemiddelen beschikbaar zijn;
- c) op welke wijze en volgens welke procedure de identiteitskaarten in oorlogstijd aan de militairen zullen worden verdeeld.

2. De militaire geneeskundige dienst

Ook hier moeten het bestaan en de conformiteit worden nagegaan van de maatregelen op het vlak van identificatie en notificatie, welke in het internationaal recht zijn vastgelegd voor de bescherming van de militaire geneeskundige dienst.

3. Het personeel dat de strijdkrachten "volgt"

De volgende elementen moeten tegelijk worden onderzocht:

- a) De categorieën personen die tijdens een gewapend conflict in aanmerking kunnen komen voor dit statuut;
- b) De overeenstemming van de aan betrokkenen afgegeven documenten met de voorschriften van de derde Conventie.

II. BETROKKEN DEPARTEMENTEN

- A. Ministerie van Landsverdediging
- B. Federale overheidsdienst Buitenlandse Zaken
Federale overheidsdienst Binnenlandse Zaken

III. BUDGETTAIRE GEVOLGEN

Nihil

IV. STAND VAN ZAKEN

- A. De leden van de strijdkrachten

- 1. Identiteitskaart

De militaire dienstidentiteitskaarten die in vreedstijd worden uitgereikt aan de leden van de strijdkrachten, worden bij het uitbreken van de vijandelijkheden ingetrokken op basis van artikelen 145 en 146 en van bijlage II van het Reglement A8 “Onderrichting over de administratie van het militair personeel”. In vreedstijd ontvangen alle betrokkenen in principe een bijzondere militaire identiteitskaart (model B genoemd) die in geval van conflict de tegenpartijen in staat stelt de identiteit en hoedanigheid van geregelde strijders van de leden van onze Krijgsmacht vast te stellen (). De verdeling van militaire identiteitskaarten in oorlogstijd en het Reglement A8 moeten worden herzien. Een werkgroep zou daartoe moeten worden opgericht binnen de Defensiestaf.

Bovendien moeten we de identiteitsdragers voorzien van alle vermeldingen die voorkomen op het model van de Conventies (identiteitsgegevens voorgeschreven door artikel 17 van de derde Conventie van Genève), dit teneinde onze internationale verplichtingen na te komen en het betrokken personeel te beschermen in geval van gevangenneming in het kader van een internationaal gewapend conflict. De identiteitskaart wordt in vijf talen opgesteld en vermeldt ook de bloedgroep van de houder.

Overeenkomstig bovengenoemd artikel 17 wordt deze kaart in tweevoud opgemaakt zodat een duplicaat kan worden afgegeven in geval van gevangenneming.

- 2. Identiteitsplaatje

Elke Belgische militair moet houder zijn van een tweedelig stalen identiteitsplaatje (artikel 161 van bovengenoemd Reglement A8).

De vermeldingen die op dit plaatje voorkomen, voldoen ruimschoots aan de voorwaarden in de artikelen 16 en 17 van de eerste Conventie en in de artikelen 19 en 20 van de tweede Conventie. Naast de door die artikelen vereiste identiteitsgegevens, bevat het plaatje immers twee extra rubrieken met respectievelijk de geestelijke bijstand en de bloedgroep van de houder (artikel 163 van Reglement A8).

3. Bijzondere aanwijzingen

- a) Op dit ogenblik voorziet geen enkele procedure in de permanente indeling van leden van de strijdkrachten bij de dienst van de civiele bescherming in tijden van gewapend conflict. Voor dergelijke gevallen bestaat er dus geen identificatiemiddel.

Er zijn armbanden en identiteitsstukken bestemd voor militairen die tijdelijk belast worden met een functie van hulpziekenverpleger of hulpziekendrager. In artikel 148.b.(3) van Reglement A8 worden deze militairen als volgt omschreven:

“In de organismen die niet tot de medische dienst behoren: al het personeel dat op een bepaald ogenblik een specifieke medische opdracht vervult (begeleiding of evacuatie van gekwetsten)”.

De identificatiemiddelen die hen worden toegekend bij de uitvoering van die opdracht (armband, identiteitskaart) zijn dezelfde als die bestemd voor het vast medisch personeel (cf. punt V.B. hieronder).

In tegenstelling tot de bepalingen van artikel 41 van de eerste Conventie van Genève, komen dus op de identiteitskaart bestemd voor dit tijdelijk medisch personeel noch de door de houder ontvangen geneeskundige opleiding, noch het tijdelijke karakter van zijn werkzaamheden voor.

B. De militaire geneeskundige dienst

De leden van de militaire geneeskundige dienst en de aan de strijdkrachten verbonden aalmoezeniers, zijn in oorlogstijd voorzien van een bijzondere identiteitskaart en armband die de tegenpartijen in staat stellen hun identiteit en hoedanigheid vast te stellen.

Die kaart – model A genoemd – en armband voldoen ruimschoots aan de vereisten in de toepasselijke artikelen van de eerste en tweede Conventie.

Alle vermeldingen die voorkomen op het model van die Conventies (Bijlage II van de eerste Conventie en Bijlage I van de tweede Conventie) zijn terug te vinden op de kaarten model A (artikel 151 en bijlage HH van Reglement A8).

De bevoegde militaire autoriteit moet een armband met het herkenningsteken van het rode kruis op een witte achtergrond verstrekken aan alle personen die recht hebben op de identiteitskaart model A (artikel 149 van Reglement A8).

De procedures die hierbij van toepassing zijn, vermelden echter niet de verplichting om de tegenpartijen bij het uitbreken van de vijandelijkheden in kennis te stellen van het model van de identiteitskaart. De procedure moet samen met Reglement A8 worden herzien. Een werkgroep zou daartoe moeten worden opgericht binnen de Defensiestaf.

C. De personen die de strijdkrachten "volgen"

Een bijzondere identiteitskaart - model C – wordt toegekend aan de verschillende categorieën burgerpersoneel vermeld in artikel 4/A4 van de derde Conventie van Genève.

Deze kaarten worden aan de belanghebbenden (zoals de oorlogscorrespondenten) verstrekt door de minister van Defensie of door de militaire autoriteit die een beroep doet op burgerpersoneel voor de uitvoering van bijzondere werkzaamheden van militaire of burgerlijke aard. De procedure moet samen met Reglement A8 worden herzien. Een werkgroep zou daartoe moeten worden opgericht binnen de Defensiestaf.

De identiteitskaart wordt in vijf talen opgesteld en bevat ook de vermeldingen bepaald in bijlage IV/A van de derde Conventie van Genève (artikelen 157 tot 160 en bijlage JJ van Reglement A8).

D. Opname van bepaalde niet-militaire formaties

Aangezien er in onze Krijgsmacht geen enkele procedure voorkomt inzake de opname van burgerdiensten belast met de ordehandhaving, is kennisgeving zoals bepaald in de 3de alinea van artikel 43 van het Eerste Aanvullende Protocol niet van toepassing.

V. VOORSTELLEN TOT BESLISSING

A. De leden van de strijdkrachten

1. De verdeling van de identiteitskaarten in oorlogstijd en het dragen van de identiteitsplaatjes moeten worden gecontroleerd.

In artikel 161 van voornoemd Reglement A8 wordt trouwens uitdrukkelijk gesteld dat:

“de eenheidscommandanten periodiek controle uitoefenen en controle voorschrijven, teneinde vast te stellen of al de militairen hun identiteitsplaatje dragen; zij moeten zich namelijk hiervan vergewissen voor het vertrek van de eenheid om deel te nemen aan belangrijke oefeningen en manoeuvres.”

2. Er zal worden onderzocht of bepaalde leden van de strijdkrachten kunnen worden ingedeeld bij de diensten van de civiele bescherming. In dergelijk geval wordt er nagegaan of de vereiste identificatiemiddelen beschikbaar zijn.
3. De specifieke identificatie van tijdelijk medisch hulppersoneel zal worden bestudeerd.
4. Reglement A8 moet worden herzien.

B. De militaire geneeskundige dienst

Worden hier onderzocht:

1. De kennisgevingsprocedure voor de identiteitskaart model A;
2. Het eventuele beroep (met kennisgeving ervan) op bepaalde categorieën neutraal geneeskundig personeel.

C. Het burgerpersoneel dat de strijdkrachten "volgt"

Geen voorstel tot beslissing

VI. LAATSTE BIJWERKING

2017

VII. DATUM VAN GOEDKEURING DOOR DE ICHR

12 september 2017

VIII. BIJLAGEN

/